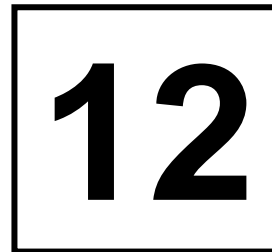

การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน
สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

THE GUIDELINE DEVELOPMENT FOR TEACHER CAPACITY ON CLASSROOM
MANAGEMENT FOR SMALL SIZED SCHOOLS UNDER UDON THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

ดอกรัก แสงนผล*

รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญ กิจระการ**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก 3) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนประจำชั้น จำนวนทั้งสิ้น 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 3 เพื่อพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทาง 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 1) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียนมี 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา มี 2 ตัวชี้วัด 3) การกำกับดูแลชั้นเรียน มี 2 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ การฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา การประชุมหารือกับครูอื่น การประเมินตนเองจากการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง และการเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น ๆ

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ได้แก่ มีการจัดสภาพห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นห้องเรียนมีอากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ครูมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ ที่เหมาะกับบทเรียน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนรายบุคคล ครูมีการฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา การประชุมหารือกับครูอื่น การประเมินตนเองจากการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น ๆ และการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน การช่วยเหลือเพื่อนครู

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to investigate of factors and dictations in teacher capacity on classroom management for small sized school. 2) to investigate of the current condition, the desired condition and the guideline development for teacher capacity on classroom management for small sized school. 3) to develop guideline of the development for teacher capacity on classroom management for small sized school. This research and development were three phases as followings Phase 1 : to investigate the factors and dictations of teacher capacity on classroom management for small sized school, the data collecting was given by 5 professionals in questionnaires , statistic of data analysis, mean and standard deviation. Phase 2 : to investigate of the current condition, the desired condition and the guideline development for teacher capacity on classroom management for small sized school, the sample was the school directors and teachers all 210 persons by interview, statistic of data analysis, mean and standard deviation. Phase 3: to investigate the guideline of classroom management for small sized school, the data was informed by the 9 professionals by evaluating assessment, statistic of data analysis, mean and standard deviation.

The research found that

1. The assessment of teacher capacity on classroom management for small sized school were: 1: to manage the atmosphere of the enjoyed encouragement and the student's safeties as 3 dictations. 2: to provide the information and documents of classroom/ subject as 2 dictations. 3: to supervise the classroom as 2 dictations.

2. The existing condition of teacher capacity on classroom management for small sized school was high level, when considering in each aspect found that all aspects were high level. And the desirable condition of teacher capacity on classroom management for small sized school was at high level, when considering in each aspect found that all aspects were the highest level. And the method of teacher's encouragement in classroom management of small sized school by training and seminar, meeting, self-assessment by performance, field trip and visiting the other teacher's class.

3. The guidelines for development teacher capacity on classroom management for small sized school under the office of Udontani Primary Educational Service Area Office 4 were as followings: the encouragement classroom such as good atmosphere, well-light, appropriate to student's ages, new and modern lesson, the media appropriate to student, providing the student's information, teacher were trained, seminar participated and to share the experience to the others, teachers have the self-assessment, field trip, visiting the classroom of the others and the experience sharing activity by helping the other teacher.

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญในสังคมไทยปัจจุบันโรงเรียนมีหน้าที่พัฒนาเด็กและพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งกำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยให้เป็นคนดี ให้เป็นคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

สถานศึกษาขนาดเล็กจะมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน สถานศึกษาเหล่านี้ล้วนมีปัญหาคriticalหลายด้าน คืองบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะจะได้งบประมาณตามจำนวนหัวของนักเรียน เมื่อจำนวนนักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้รับก็น้อยตามไปด้วย ทำให้มีปัญหาคriticalด้านครูอัตราจ้างและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น โดยเฉพาะการขาดแคลนหนังสือเรียนและสมุดแบบฝึกหัด จำนวนครูไม่ครบชั้น และไม่ครบสาระวิชาตามหลักสูตร โรงเรียนขนาดเล็กได้รับอัตราครูตามสัดส่วนของนักเรียนเท่านั้น โดยมีได้คำนึงถึงจำนวนชั้นและจำนวนสาระวิชาที่มีในหลักสูตรแต่อย่างใด ปัจจุบันมีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีครูไม่ครบชั้นทำให้ครูดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และการมีครูไม่ครบสาระวิชาทำให้ครูต้องสอนในวิชาที่ตนเองไม่มีความเชี่ยวชาญขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นคอมพิวเตอร์เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไป โดยปริยาย รัฐบาลที่ผ่านมามีพยายามจะแก้ไขโดยการยุบโรงเรียนขนาดเล็กและควบรวมเข้าด้วยกัน เพื่อให้โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนมากพอที่จะจัดให้มีครูครบชั้น แต่ปรากฏว่าถูกคัดค้านจากผู้ปกครองของเด็กอย่างรุนแรงเพราะเห็นว่าจะทำให้เด็กต้องเดือดร้อนในการเดินทางไปเรียนโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล เรื่องการเดินทางไกลของเด็กนักเรียนนี้ได้มีข้อเสนอที่จะให้รัฐบาลจัด รถรับส่งให้เด็กเพื่อเป็นการแก้ปัญหา แต่ดูเหมือนขณะนี้นโยบายการยุบโรงเรียนขนาดเล็กจะถูกชะงักไว้ก่อน ปัญหาโรงเรียน ขนาดเล็กถ้าปล่อยทิ้งไว้โดยไม่เร่งรัดแก้ไขอย่างจริงจังจะทำให้เด็กที่ต้องอยู่ในระบบนี้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสที่ได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพและต้องออกจากระบบการศึกษาในที่สุด อนาคตของเด็กกลุ่มนี้จะกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือที่อยู่ในกลุ่มคนยากจนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนครูที่ต้องสอนอยู่ในโรงเรียนเหล่านี้ก็จะกลายเป็นครูที่ขาดขวัญกำลังใจ ท้อแท้และสิ้นหวังที่ตนเองถูกทอดทิ้ง ให้ต้องทำงานอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนและไร้อนาคต การแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและประโยชน์ของนักเรียนและของครูทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคุ้มค่าในการลงทุนพัฒนากำลังคนของชาติในระยะยาว (สมบัติ อารังธวังศ์, 2558 : ออนไลน์)

สภาพการณ์การปฏิบัติงานของโรงเรียนในปัจจุบัน พบว่า แม้ว่าโรงเรียนจำนวนหนึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็ง มีผลงานประจักษ์ในการแข่งขันต่างๆ อย่างทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ แต่หากพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ โดยรวม และผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จะเห็นว่าสถานศึกษาจำนวนมากยังไม่สามารถปฏิบัติงานด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างน่าพึงพอใจ ซึ่ง สมศ. รายงานว่าส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558, ออนไลน์)

ปัญหาดังกล่าวทั้งหมดทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กกลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไป โดยปริยาย และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความรู้ของชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ในปีการศึกษา 2558 มีสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 85 โรง สถานศึกษาขนาดเล็กส่วนมากตั้งอยู่ในเขตชนบท โดยแต่ละที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน การพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการชั้นเรียนจึงมีความสำคัญเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ และให้ความสนใจที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนและ

ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นครูผู้สอนถือ
ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องดำเนินการให้ได้ผลอย่างมี
ประสิทธิภาพผู้วิจัยเชื่อว่าหากครูมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดการชั้นเรียนเป็นอย่างดีได้รับการ
สนับสนุนและความร่วมมือ จากผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครองจะทำให้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบส่งผลให้
ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามวัย ไม่ว่าจะอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กหรือสถานศึกษาขนาดใหญ่ก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึง
สนใจการพัฒนาสมรรถนะครูในการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 4

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 4
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับ
สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 4
3. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการชั้นเรียน
สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยองค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน

ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสนอแนวคิดไว้ ได้แก่ Jones และ Jones. 1990 : 47
; Cole และ Chan. 1994 : 318 – 330 ; Kauchak และ Eggen. 1998 : 486 ; Burden. 2003 : 3 ; Johson และคณะ. 2005 :
28 – 32 ; Carla. 2008 : 94 – 95 ; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2549 : 411 – 412 ;
สมบัติ ตาปัญญา. 2549 : 60 ; ยวดี ยางสวย. 2550 : 41 – 42 ; ศศิธร ชันติธรากร. 2551 : 4 – 5 ; พนธ์ ธาตุทอง. 2552
: 79 – 86 ; คมสันที ขจรปัญญาไพศาล. 2555 : 37 – 42 ; สันติ บุญภิรมย์. 2557 : 115 – 116 ; ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ และ
คณะ. 2557 : 95 – 97 ; พิมพ์พันธ์ เศษะคุปต์ และเพียร ยินดีสุข. 2557 : 133 – 149 โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ
การจัดการชั้นเรียนที่นักวิชาการส่วนใหญ่ได้กล่าวถึง รวมทั้งองค์ประกอบที่ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่ามีสำคัญนำมา
กำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นของการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยสรุปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ในกระบวนการจัดการ
ชั้นเรียน ได้แก่

- 1.1 การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน
- 1.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา
- 1.3 การกำกับดูแลชั้นเรียน
2. แนวคิดที่ว่าด้วยแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด มีนักวิชาการเสนอแนวคิดไว้ได้แก่ ของ Stoops และ Rafferty. 1961 : 44–53
; กิติมา ปรีดีติติก. 2532 : 119 ; ยนต์ ชุ่มจิต. 2535 : 149–223 ; ปภาวดี ประจักษ์คุณนิต และกิ่งพร ทองใบ. 2544 : 99–
102 ; สุวิทย์ มูลคำ. 2545 : 86 ; วณิช นิรันทรานนท์. 2552 : 208 ; คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2558 ;

พดิม แดงจวง, 2558 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558 ; วีระชัย จิวะชาติ, 2558 ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์แล้วว่า แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนที่นักการศึกษาได้ให้ไว้โดยส่วนมากมีดังนี้

- 2.1 การเข้ารับการฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา
- 2.2 ประเมินตนเองจากการปฏิบัติงาน
- 2.3 การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่นๆ
- 2.4 การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ระยะที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการนำแบบประเมินหาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามไปยัง กลุ่มตัวอย่าง สถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4

ระยะที่ 3 แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินหาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะ และประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลของโรงเรียน ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) 5 ระดับ เพื่อสอบถามสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับการแนวทางพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4

การเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการนำแบบประเมินหาความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 210 คนสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนประจำชั้น จากสถานศึกษาขนาดเล็กกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนแก่งจันทร์โมเดล สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4

องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน มี 3 ตัวชี้วัด 2) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา มี 2 ตัวชี้วัด 3) การกำกับดูแลชั้นเรียน มี 2 ตัวชี้วัด ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา อีกสองด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตาราง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

2.1 สภาพปัจจุบันสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2.2 สภาพที่พึงประสงค์สมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และวิธีเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ การฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา การประชุมหารือกับครูอื่น การประเมินตนเองจากการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น ๆ

3. การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3.1 แนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 คือ มีการจัดสภาพห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นห้องเรียนมีอากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย ครูมีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบทเรียน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนรายบุคคล ครูมีการฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา การประชุมหารือกับครูอื่น การประเมินตนเองจากการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง การเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น ๆ และการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน การช่วยเหลือเพื่อนครู

3.2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คู่มือการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุดรธานี เขต 4 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน พบว่า ความเหมาะสมของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เป้าหมาย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของแนวทาง อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่มาและความสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด และ โครงสร้างของแนวทาง แนวการจัดกิจกรรม รูปแบบและวิธีการพัฒนา เทคนิคและเครื่องมือ การประเมินผล ตามลำดับอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ เนื้อหา อยู่ในระดับ มาก

ความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เป้าหมายอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของแนวทาง อยู่ในระดับ มากที่สุด ที่มาและความสำคัญ อยู่ในระดับมาก และรูปแบบและวิธีการพัฒนา โครงสร้างของแนวทาง การประเมินผล เทคนิคและเครื่องมือ เนื้อหา ตามลำดับอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ แนวการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา เป็นอันดับแรกในการกำหนดและวางแผนนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่างๆ ให้ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการสูงสุดคือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีแผนการดำเนินงาน กำหนดนโยบายการจัดการชั้นเรียนเพื่อพัฒนาและเป็นแนวทางในการดำเนินงานในการจัดการชั้นเรียนด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนทั้ง 3 ด้าน ไปใช้ในการบริหารงาน ด้านพัฒนาการจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดการฝึกอบรมและการเข้าร่วมสัมมนา จัดประชุมหารือกับครูอื่น จัดประเมินตนเอง จากการทำงาน จัดการศึกษาดูงานที่เกี่ยวข้อง จัดการเยี่ยมชมการสอนของครูคนอื่น ๆ เพื่อให้ครูผู้สอนมีคุณภาพตามสมรรถนะด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนาการจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากการนำแนวทางเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการชั้นเรียน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 ไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กิติมา ปรีดีดีลก. กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2532.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2545.

ชนันท์ ธาตุทอง. การจัดการชั้นเรียน ห้องเรียนแห่งความสุข. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, 2552.

- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2554.
- พดิน แดงจวง. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ดวงกลมพับลิชชิง, 2554.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แซ่จัน. สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ เพ็ญใจ ยินดีสุข. การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. โรงเรียนผลิตภาพ : สัตตทัศน์เพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ศศิธร ชันติธรางกูร. “การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน,” วารสารครุศาสตร์. 1(2) : 1-2. 2551.
- สันติ บุญภิรมย์. การบริหารจัดการในห้องเรียน. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น, 2557.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องเร่งรัดแก้ไข. เข้าถึงได้จาก <http://beeadministration.blogspot.com>. 28 กรกฎาคม 2558
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4, 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. คู่มือการประเมินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะด้วยการบริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะตำแหน่งของผู้อำนวยการสถานศึกษา ตำแหน่งของผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2553.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. คุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2546. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2546.
- ยุวดี ยางสวຍ. สมรรถนะด้านการบริหารจัดการในห้องเรียนของครูมืออาชีพศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. ปริญญาโท ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- วนิช นิรันตรานนท์. รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในเขตบริการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- Burden, P.R. Classroom management : Creating a successful learning community. (2nd ed). New York : Wiley, 2003.
- Carla Adelina Westbrook-spaniel, B.A., M.S.W. How Teachers Learn, Select, and Implement “Effective” Classroom Management. New Mexico: New Mexico State University Las Cruces, 2008.
- Johnson, D. and others. (2005). “For the uninitiated : How to succeed in classroom management,” Kappa Delta Pi Record. 42(1).
- Jones, Vernon F. and Louise S. Jones. Comprehensive Classroom Management Motivating and Managing Students. (3rd ed). Poostion : Allyn and Bacon, 1990.
- Kauchak, D.P. and P.D. Eggen. Learning and Teaching : Research-based Methods. (3rd ed). Boston : Allyn and Bacon, 1998.